

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ

Με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον

Αλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου

Το βάρος από τα μελλούμενα¹

Τι σημασία έχει το παρελθόν, το παρόν, το μέλλον, το ώδε και το εκεί, το νυν και το αεί, το τότε και το τώρα, το εδώθε και το εκείθε, αφού όλα όσα έγιναν και όσα πρόκειται να γίνουν στην Εκκλησία και στον κόσμο προβάλλονται στο *σήμερα*; Όλα πάνε κι έρχονται, κινούνται και ζουν στο *σήμερα του Θεού*, ενός Θεού «ο οποίος έχει κάνει όσα πρόκειται να γίνουν» («ο ποιήσας τα επερχόμενα» Ησαΐου 45,11)². Παρ' όλες, όμως, τις μέριμνες και τις αμφιβολίες που μπορεί να μας προξενεί η ενασχόλησή μας με το τι μέλλει γενέσθαι, με το μέλλον, δηλαδή, που προβάλλει, εν τούτοις αυτές δεν μας εμποδίζουν να λαχταράμε και να ανοιγόμαστε με θετική διάθεση προς το μέλλον³.

Γνωστή διαφήμιση της Vodafone, σχετική με τη ρομποτική που κυκλοφορεί, τονίζει ότι «Το μέλλον συναρπάζει». Ποιο μέλλον όμως; Σχεδιαστές μόδας, όπως ο Yves Saint Laurent, διαφημίζοντας συγκεκριμένο άρωμα «ερμηνεύουν το παρόν με μελλοντικούς όρους» τονίζοντας ότι «το μέλλον είναι εδώ». Άλλοι πάλι, χάρη στην τεχνολογία, ευχαριστώντας την μάλιστα γι' αυτό (Thanks to Tech) «φέρνουν το αύριο

¹ Βλ. δύο παλαιότερα άρθρα μου στον «Εφημέριο» «Το βάρος από τα μελλούμενα», (Μάρτιος 1999 σ. 14-15). και «Στενάχωρα χρόνια» (Μάϊος 1999, σ. 18-20). Δημοσιεύτηκαν στον ιστότοπο: Διαποίμανση (Διαδικτυακό Κέντρο Ποιμαντικών Ερευνών, Μελετών και Εφαρμογών):

<https://www.diapoimansi.gr/PDF/STAYROPOYLOS%20DIGITAL/2%20ARRUA%20EFHMERIOS/1999/270%20TO%20BAROS.pdf>

<https://www.diapoimansi.gr/PDF/STAYROPOYLOS%20DIGITAL/2%20ARRUA%20EFHMERIOS/1999/272%20STENAXVRA.pdf>

² Βλ. και Ησαΐου 41, 4: «Εγώ Θεός πρώτος, και εις τα επερχόμενα εγώ ειμί» (Εγώ είμαι ο Θεός που προϋπάρχει και που σε όσα πρόκειται ν' ακολουθήσουν θα είμαι πάντοτε Παρών).

³ Αυτή την εκδοχή υποστήριξε σε Ημερίδα της (Tagung) το 2018 η Διεθνής Εταιρεία Ψυχολογίας του Βάθους (Internationale Gesellschaft für Tiefenpsychologie) στο Lindau της Γερμανίας. Τα Πρακτικά της εκδόθηκαν με τίτλο: *Lust auf Zukunft trotz Sorge und Zweifel*, Patmos Verlag 2019, 176 σ.

σήμερα» (Κωτσόβολος). Άλλωστε «το μέλλον ανήκει σ' αυτούς που το προετοιμάζουν» και «βλέπουν τις προκλήσεις ως ευκαιρίες!» Άλλοι πάλι σε Συνέδριό τους προτάσσουν δικαιωματικά και τονίζουν: «Διεκδικούμε το μέλλον» (Γ.Σ.Ε.Ε.) υιοθετώντας διαφημιστικό σλόγκαν: «Δεν το συζητώ, το ζητώ!» Άλλοι με τον τρόπο τους, μας θέτουν προ των ευθυνών μας: «Το αύριο κάντο να συμβεί».

Η λαϊκή μας σοφία έχει προειδοποιήσει: «των φρονίμων τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν». Οικονομικοί οργανισμοί (π.χ. η Τράπεζα Πειραιώς) οικειοποιούνται το **σοφόν** κάνοντάς το **σαφές** και στοιχειοθετούν συγκεκριμένο σχέδιο: «Το Project Future ανοίγει την αγορά εργασίας στους νέους». Ιδού στάδιον δόξης λαμπρόν: «το Μέλλον σου, Σε περιμένει». Υπάρχουν όροι και προϋποθέσεις έτσι όπως τους θέτει γνωστό διαφημιστικό σλόγκαν, για πόλη της ασιατικής ηπείρου που διαφημίζει: «Να βρίσκεσαι εκεί όπου το χθες συναντάει το μέλλον σήμερα». Είναι σημαντική η μνεία του τρις-διάστατου χαρακτήρα του χρόνου: ως παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος. Άλλωστε, ας μην ξεχνάμε ότι «και το σήμερα είναι εκείνο το αύριο του χθες» (Antonio Machado). Είναι μεγάλος ο πειρασμός να καθηλωθεί κάποιος σε μία από τις τρεις διαστάσεις του χρόνου. Γι' αυτόν, το παρελθόν ή το παρόν ή μόνον το μέλλον να έχει αξία ή να απαξιώνει τις άλλες δύο.

Μας εξέπληξε ευχάριστα η αναγγελία του Προγράμματος εκπαιδευτικών ανταλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ERASMUS) στις 31 Μαρτίου 2020, όταν ανακοίνωνε: Εμείς στο Erasmus ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ! στο Παρελθόν, στο Παρόν και στο Μέλλον! Αυτή η πίστη, η πεποίθηση, η βεβαιότητά μας στην διαχρονική διαδοχικότητα εγγυάται την συνέχεια. Μακάρι!

Ο χρόνος και στις τρεις διαστάσεις του

Δεν είναι επειδή «ούκ έχομεν ωδε μένουσαν πόλιν» (μόνιμη, εδώ για πάντα, παντοτινή) να επιζητούμε, να αποβλέπουμε μόνο στη μέλλουσα. Δεν γίνεται επειδή προσδοκούμε το αιώνιο (απώτερο στο μέλλον) να χάνουμε τον χρόνο στις τρεις διαστάσεις του: παρελθόν, παρόν, εγγύς-εγγύτερον μέλλον. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι

«δεν έχουμε χρόνο για χάσιμο»! Αλλιώς θα καταγινόμαστε με την αναζήτηση του χαμένου χρόνου.

Χρειάζεται μία ισορροπία, να προσμετράται στην κάθε διάσταση η αξία της. Ο άνθρωπος να μην αγνοεί την αφετηρία του ούτε και τον τελικό προορισμό του ζώντας τις διαδοχικές μεθληλικιώσεις του είτε ατομικά είτε ομαδικά, είτε ως μονάδα είτε ως κοινωνία. Αρκεί να έχει συναίσθηση της συνέχειας και της μετάβασής από μια κατάσταση σε μιά άλλη με τις ομοιότητες και τις διαφορές τους. «Τοις μεν όπισθεν επιλανθανόμενος τοις δε έμπροσθεν επεκτεινόμενος», προσδοκώντας την ανάσταση των νεκρών και την ζωήν του μέλλοντος αιώνος.

Είμαστε κεκλημένοι εις σωτηρίαν δια της επαγγελίας των μελλόντων αγαθών. Τα μέλλοντα αγαθά δεν είναι δέλεαρ· είναι διαπιστωτική πράξη. Υπάρχουν. Δεν τα βλέπουμε. Μας ανοίγεται ένα παράθυρο για να τα διακρίνουμε, ότι ναι υπάρχουν. Δεν είναι αυταπάτη, γιατί οι αυταπάτες δεν έχουν μέλλον ούτε διανέμουν αγαθά. Με το να προσδοκώ την ζωή του μέλλοντος αιώνος, την αιώνιον ζωήν, δεν σημαίνει ότι υποτιμώ αυτήν του παρόντος αιώνος έστω και αν ορισμένοι φαίνεται ότι τον υποτιμούν χαρακτηρίζοντάς τον **απατεώνα**. Απατεώνα, γιατί πιθανόν θέλει να μας εξαπατά επιχειρώντας να μας πείσει ότι είναι και ο μοναδικός.

Χρόνος και αιώνιος ζωή

Άλλωστε, η αιώνιος ζωή δεν νοείται μόνον ως κάτι το μελλοντικό, του απώτερου μέλλοντος. Μπορεί να βιωθεί και να προγευτεί ήδη από τώρα. Αγγίζει αυτό το **σήμερα** που θίξαμε στην αρχή και που πραγματώνεται κατ' εξοχήν στη Θ. Λειτουργία⁴. Όλα, παρελθόν, παρόν, μέλλον συμπυκνώνονται εν μια στιγμή και μόνη σ' έναν «ιστορικό» ενεστώτα, γιατί όχι και σε έναν «μελλοντικό» ενεστώτα ή («ενεστωτικό» μέλλοντα), που μας ανοίγει πολυδιάστατα στον χώρο και τον χρόνο.

⁴ Βλ. Α. Μ. Σταυροπούλου, *Μνήμη και Λήθη στη Θεία Λειτουργία*, Εκδ. Λύχνος, Αθήνα 1989, 134 σ. Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο: Διαποίμανση: https://www.diapoimansi.gr/PDF/STAYROPOYLOS%20DIGITAL/1%20BIBLA/1989/117_mni_mi.pdf

Η αιώνιος ζωή δεν είναι κάτι μακρινό, κάτι που έρχεται στο μέλλον και από το μέλλον. Πραγματοποιείται εδώ και τώρα, μόλις οι άνθρωποι, σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου αναγνωρίσουν τον Πατέρα ως τον μόνο αληθινό Θεό καθώς κι Εκείνον που απέστειλε, τον Ιησού Χριστό (Ιωάννου 17,3). Όποιος μάλιστα αγαπήσει τον Υιό θα τηρήσει και τον λόγο Του. Κι ο Πατέρας θα τον αγαπήσει, και θα έρθουν σ' αυτόν και θα κατοικήσουν μαζί του (Ιωάννου 14,23). Τόσο απλό. Άλλωστε ο ίδιος μας έχει διαβεβαιώσει ότι «ο τρώγων μου την σάρκα και πίνων μου το αίμα έχει ζωήν αιώνιον και εν εμοί μένει καγώ εν αυτώ» (Ιωάννου 6, 54.56). Με αυτόν τον τρόπο εισερχόμαστε στην αιώνιο ζωή **ήδη από τώρα** και ζούμε στο «σήμερα του Θεού», εν αναμονή, όταν ο Θεός δεήσει να φανερωθεί στη δόξα Του. Ζούμε ήδη από τώρα την Παρουσία του Θεού μέσα μας και ανάμεσά μας προσδοκώντας χωρίς φόβο την μετεγκατάστασή μας στην μέλλουσα πόλη –ας την ονομάσουμε Futuropolis– που μια ζωή επιζητούμε περιμένοντας την έκπληξη!

Ως νεαρά κατηχητόπουλα τραγουδούσαμε:

Ναι εκεί, ναι εκεί, ναι εκεί, ναι εκεί,
θέλομεν ποτέ συναντηθεί,
ω πατρίς ουρανία,
τρεις-ευδαίμων και τρεις-ποθητή.

Προς το παρόν...

Προς το παρόν αρκούμεθα στο **εργό-χειρό** μας –όποιο κι αν είναι αυτό– και στην **εργασία των εντολών** του Κυρίου, **διαχειριζόμενοι** τον χρόνο μας ως καλοί οικονόμοι, όπως μπορεί, δηλαδή, ο καθένας μας και η κάθε μία, συν-χροניζόμενοι με τον Ά-χρονο Θεό⁵.

⁵ Για τη διαχείριση του χρόνου εκ μέρους του ανθρώπου βλ. σχετικό κείμενό Α.Μ. Σταυροπούλου, *Ορθόδοξη Συμβουλευτική Ποιμαντική*, Εκδ. Αρμός, Αθήνα 2012, σ. 245-249. Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο: Διαποίμανση: https://www.diapoimansi.gr/PDF/pdf_2018/diax_xronou.pdf Βλ. και κείμενο Τα μέλλοντα και τα παρόντα, ο.π. σ. 251-253. Μια διαφορετική προσέγγιση για την αντίληψη του χρόνου εκ μέρους της Εκκλησίας και των πίστων βλ. σε όσα σχετικά αναφέρει ο Στέλιος Ράμφος σε συνέντευξή του στις 17 Μαρτίου 2020 στο iefimarida στον ιστότοπο: <https://www.iefimerida.gr/ellada/ramfos-synenteyxi-koronoios-synenteyxi> Περισσότερα στα βιβλία του: TIME OUT, *Η ελληνική αίσθηση του χρόνου*, Εκδ. Αρμός (Μούσες), Αθήνα

Αυτή η Θεανθρώπινη συνεργασία, η εργασία του ανθρώπου κατενώπιον Θεού, τον καθιστά δημιουργικό κατ' εικόνα του Δημιουργού του. Στο πρότυπο ενός Θεού που εργάζεται («ο Πατήρ μου έως άρτι εργάζεται καγώ εργάζομαι» Ιωάννου 5, 17), ο άνθρωπος, ως καλός εργάτης του αμπελώνος, της επίγειας ζωής του, καρποφορεί με ευθύνη γνωρίζοντας ότι θα αποδώσει κάποια στιγμή λόγο για τον χρόνο που τέθηκε στη διάθεσή του κατά το πέρασμά του από αυτή τη γη (Ματθαίου 21, 28-32).

Με το βλέμμα μας στραμμένο στο Μέλλον, ας ευχηθούμε ολόθερμα:

Καλό Πάσχα !

Με βέβαιη την πίστη μας,
ότι **το σημερινό κακό** που μας βρήκε
θα περάσει κι αυτό⁶.

Εξ άλλου, **Πάσχα** σημαίνει **πέραςμα...**

2012, 60 σ. και *Η αιωνιότητα και ο χρόνος* (στον Πλωτίνο), Εκδ. Αρμός (Μούσες), Αθήνα 2019, 176 σ.

⁶ Το τόνισε με ιδιαίτερη έμφαση στην πατρικά παρηγορητική και νηφάλια προσλαλιά του ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Ιερώνυμος κατά την Ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου από τον Μητροπολιτικό Ναό στις 3 Απριλίου 2020.